

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto ”Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikkeita koskevien tietojen antamisesta kuluttajille”

KOM(2008) 40 lopullinen — 2008/0028 COD

(2009/C 77/20)

Neuvosto päätti 10. maaliskuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 95 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus elintarvikkeita koskevien tietojen antamisesta kuluttajille.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 2. syyskuuta 2008. Esittelijä oli José María **Espuny Moyano**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 17.–18. syyskuuta 2008 pitämässään 447. täysistunnossa (syyskuun 18 päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon äänin 77 puolesta ja 3 vastaan.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen tarkasteltavana olevaan komission aloitteeseen, jonka avulla parannetaan kuluttajien mahdollisuutta ymmärtää elintarvikkeita koskevia tietoja ja yksinkertaistetaan lainsäädäntöä.

1.2 ETSK huomauttaa kuitenkin, että ellei kohdassa 3.4.1 mainittuja tietoja täydennetä edeltäkäs in lopullisille kuluttajille suunnatuilla asianmukaisilla valistustoimilla, ne menettävät suuren osan merkityksestään eikä niillä saavuteta läheskään kaikkia tiedottamiselle asetettuja tavoitteita. ETSK pahoittelee, että ehdotukseen ei ole sisällytetty kuluttajien valistamista tukevia sekä jäsenvaltio- että unionitason toimenpiteitä. Vähintäänkin opas ensisijaisista valistustoimista asetuksen liitteenä voisi olla erittäin hyödyllinen ensi askel.

1.3 Alkuperämerkinnän osalta nykyiset säännöt säilyvät voimassa. Ottaen huomioon kuluttajien osoittaman mielenkiinnon elintarvikkeiden alkuperää kohtaan ETSK pahoittelee, että uuden direktiiviehdotuksen mukaan alkuperää koskevan tiedon merkitseminen ei ole pakollista. Komitea katsoo kuitenkin, että olisi tehtävä ero ensimmäisen ja toisen jalostusasteen tuotteiden välillä siten, että jälkimmäisten osalta velvollisuus ilmoittaa pääasialliset maataloudesta peräisin olevat ainesosat määritellään tapauskohtaisesti.

1.4 ETSK tuo esiin syvän huolestuneisuutensa ehdotuksen VII luvussa kuvailtujen täydentävien ”kansallisten järjestelmien” kehittämisestä. Ne eivät tarjoa mitään lisäetuja mutta niistä tulee tekosyy puuttua vapaaseen liikkuvuuteen sisämarkkinoilla. Vaara on erityisen merkittävä pk-yrityksille, sillä kuten komissio toteaa ehdotuksessaan, yli 65 prosenttia elintarvikealan yrityksistä saattaa tuotteensa markkinoille muissa jäsenvaltioissa. Pk-yrityksillä olisi näin ollen eniten vaikeuksia toimittaa tuotteitaan muihin jäsenvaltioihin, mikä vaikuttaisi näin niiden kustannuksiin ja kilpailukykyyn. Tällaiset kielteiset vaikutukset voidaan välttää ainoastaan siinä tapauksessa, että edellä mainitut ”kansalliset järjestelmät” jäävät voimaan antamaan täydentäviä tietoja, jotka eivät ole etiketeissä pakollisia mutta jotka ovat saatavilla muuta kautta (internet, ilmaiset puhelinnumerot jne.).

1.5 ETSK ymmärtää, että komissio aikoo johdonmukaisuuden vuoksi soveltaa samanlaista poikkeusjärjestelmää alkoholipitoisiin tuotteisiin. Tätä järjestelmää voidaan tarkastella uudelleen viiden vuoden kuluttua, kun asiasta on ensin laadittu ohjeistava selonteko.

1.6 ETSK ehdottaa, että jäsenvaltioilla olisi käytettävissään tarpeellinen luettelo rikkomuksista ja seuraamuksista tarkasteltavana olevien yhteisten säännösten noudattamatta jättämisen ehkäisemiseksi ennakolta. Säännökset tulisi yhdenmukaistaa, jotta seuraamukset samanlaisesta toiminnasta olisivat yhtä ankaria kaikissa jäsenvaltioissa.

1.7 ETSK kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita ryhtymään toimenpiteisiin ja luomaan tiedottamisvälineitä sekä etenkin julkisen tietokannan tiedoista, jotka on välttämättä sisällytettävä eri elintarvikkeiden merkintöihin. Näin varmistettaisiin, että yritykset, kuluttajat ja viranomaiset käyttävät samaa ohjeistusta lainsäädäntöä sovellettaessa.

1.8 Luettavuudesta todettakoon, että komission ehdottama vaatimus vähintään 3 millimetrin kirjasinkesta vaikuttaa mahdottomalta toteuttaa käytännössä. Olisi otettava huomioon erilaisia tekijöitä, kuten tiedon määrä, pakkauksen koko ja muoto jne. EU:n virallisen lehden kirjasinkesta voisi olla hyväksyttävä viitearvo.

1.9 Lisäksi ETSK katsoo selkeyden ja yksinkertaistamisen vuoksi, että viittausten kumottuihin säädöksiin tulisi olla yksiselitteisempiä, mikä lisäisi asetuksen helppolukuisuutta ja helpotaisi sen soveltamista.

2. Komission ehdotuksen pääsisältö

2.1 Ehdotuksen tarkoituksena on vahvistaa asetuksella elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa (ravintoarvo-merkinnät mukaan luettuina) koskevaa nykyistä lainsäädäntöä sen nykyaikaistamiseksi, yksinkertaistamiseksi ja selkiyttämiseksi.

2.2 Ehdotuksella kumotaan voimassa olevat aiemmat säädökset elintarvikkeiden merkinnöistä, toisin sanoen direktiivit 2000/13/EY, 90/496/ETY (viiden vuoden kuluessa), 87/250/ETY, 94/54/EY, 1999/10/EY, 2002/67/EY, 2004/77/EY ja asetus (EY) N:o 608/2004.

2.3 Ehdotuksen keskeisinä tavoitteina ovat kuluttajansuojan korkea taso sekä sisämarkkinoiden häiriötön toiminta.

2.4 Soveltamisalaa laajennetaan kattamaan kaikki seikat, jotka liittyvät elintarvikkeita koskeviin tietoihin, joita talouden toimijat antavat lopullisen kuluttajan saataville, sekä käsittämään myös suurtalouksien toimittamat elintarvikkeet sekä elintarvikkeet, jotka on tarkoitettu toimitettaviksi suurtalouksille.

2.5 Ehdotetussa asetuksessa säilytetään aiemmin annetussa lainsäädännössä vahvistetut merkintöjä koskevat yleiset periaatteet ja pakolliset vaatimukset ja laajennetaan tiettyjä näkökohtia, kuten elintarvikkeiden kunkin lenkin velvollisuuksia sekä alkuperämaan pakollista ilmoittamista koskevia perusteita.

2.6 Ravintoarvomerkinnöissä voidaan panna merkille huomattava muutos aiempaan lainsäädäntöön nähden siinä mielessä, että säännöksissä veloitetaan ilmoittamaan kuusi ravinto- tai muuta ainetta sekä määrin että prosentiosuuksina suositeltavista päiväannoksista.

2.7 Toinen huomattava muutos on se, että asetuksen rinnalla ovat voimassa ravintoarvomerkintöjen ”kansalliset järjestelmät”, jotka täydentävät etikettien ravintoarvotietojen esittämistapoja kansallisella tasolla säädettyjen vapaaehtoisten vaatimusten pohjalta.

2.8 Ehdotuksen mukaan monet tehtävistä muutoksista on käsiteltävä komiteamenettelyä noudattaen. Asetuksessa säädetään useista eri siirtymäkausista asetuksen voimaantulon helpottamiseksi.

2.9 Liitteissä on asetuksen artikloihin liittyviä yksityiskohtia esimerkiksi seuraavista seikoista: allergioita tai intoleransseja aiheuttavat ainesosat, pakolliset lisätiedot, ravintoarvomerkintöjä koskevat poikkeukset, elintarvikkeen nimi, ainesosien määrän ilmoittaminen ja merkitseminen, sisällyksen määrän ilmoittaminen, viimeinen käyttöajankohta, alkoholipitoisuus, vertailuarvot, energiasisältö sekä tietojen ilmaisu ja esittäminen ravintoarvoilmoituksessa.

2.10 Lisäksi säädetään, että asetus tulee voimaan 20 päivän kuluttua sen hyväksymisestä, vaikka pakollisten tietojen ja ravintoarvoilmoituksen todellista täytäntöönpanoa lykätään kolmella vuodella ja ravintoarvoilmoituksen osalta viidellä vuodella pk-yritysten tapauksessa.

3. Yleistä

3.1 Vahvistaminen, nykyaikaistaminen ja yksinkertaistaminen

3.1.1 Kuluneiden lähes 30 viime vuoden aikana elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskeva EU:n lainsäädäntö on osaltaan auttanut säilyttämään kuluttajansuojan korkean tason sekä varmistamaan sisämarkkinoiden häiriötön toiminnan.

3.1.2 Tarkasteltavana olevalla ehdotuksella pyritään vahvistamaan, nykyaikaistamaan ja yksinkertaistamaan nykyistä lainsäädäntöä, vähentämään hallinnollista taakkaa sekä lisäämään avoimuutta suhteessa kuluttajiin. ETSK kannattaa asetettuja tavoitteita, mutta pahoittelee ehdotuksen monimutkaisuutta, jonka vuoksi asetusta ei voitaisi soveltaa sellaisenaan.

3.2 Täydentävät ”kansalliset järjestelmät”

3.2.1 Ei ole epäilystä siitä, että asetus, jolla vahvistetaan ja nykyaikaistetaan nykyistä hajanaista säännöstöä, yhtenäistää kuluttajansuojan tasoa ja lisää yhdenmukaisuutta. ETSK on kuitenkin huolestunut siitä, että käyttöön otetaan niin kutsuttuja kansallisia järjestelmiä, joista säädetään 44 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa, sillä ne saattavat vaarantaa yhdenmukaisuuden ja yhtenäisyyden tavoitteet. Uusien säännösten mukaan olisi sallittua, että eri jäsenvaltiot hyväksyvät kansallisia järjestelmiä lisävaatimuksineen, jotka — vaikka ne ovatkin luonteeltaan vapaaehtoisia — lisäävät etiketteihin sisältyvän tiedon määrää ja voivat aiheuttaa kuluttajille sekaannusta.

3.2.2 Ongelma on vielä vakavampi, jos otetaan huomioon, että kaikilla kansallisilla markkinoilla on monista muista jäsenvaltioista peräisin olevia tuotteita. Kyseisissä tuotteissa voi olla moninaisia merkintöjä, joista on päätetty asianomaisissa jäsenvaltioissa ja joita niihin tottumattomat kuluttajat eivät välttämättä ymmärrä.

3.3 Vaatimukset pakollisista tiedoista

3.3.1 Ehdotetun asetuksen artikloissa toistetaan käytännössä valtaosa pakollisista tiedoista, joista säädetään nykyisessä lainsäädännössä ja jotka ovat osoittautuneet hyödyllisiksi kuluttajien terveyden ja etujen suojelemiseksi (esimerkiksi nimi, ainesosaluettelo, määrä, päivämäärämerkinnät sekä vastuutahon nimi tai toiminimi ja osoite). Eräitä näistä tiedoista käsitellään yksityiskohtaisemmin liitteissä.

3.3.2 Viime vuosina saadut kokemukset ovat osoittaneet, että kyseisenlaiset vaatimukset ovat hyödyllisiä ja että ne tulee säilyttää. Näin ollen ETSK toivoo, että myös elintarvikkeiden ja ensiasteen jalostuksesta saatavien tuotteiden alkuperän sekä tapauskohtaisen arvioinnin perusteella myös toisen jalostusasteen tuotteiden valmistamisessa käytettyjen tärkeimpien ainesosien ilmoittaminen tehtäisiin pakolliseksi.

3.4 Ravintoarvoilmoitus

3.4.1 On aiheellista tarkastella alustavasti eurooppalaisten kuluttajien tarvetta saada ravitsemuskasvatusta kyetäkseen noudattamaan tasapainoista ruokavaliota. Eurooppalaiset kuluttajat tarvitsevat ravitsemukseen liittyvää peruskoulutusta, sillä muussa tapauksessa he eivät kykene ymmärtämään eivätkä asianmukaisesti hyödyntämään samaansa tietoa. Toimenpiteet ravintoarvotietojen lisäämiseksi ovat tervetulleita, mutta ei pidä unohtaa, että ilman ravitsemusvalistusta kyseisillä toimenpiteillä ei ole toivottuja vaikutuksia.

3.4.2 Kun otetaan huomioon Euroopan väestön epätasapainoinen ruokavalio, on välttämätöntä, että kaikkea tiedottamista täydennetään merkittävillä valistustoimilla.

3.4.3 Ehdotus merkitsee useista syistä huomattavaa muutosta voimassaolevaan lainsäädäntöön. Ensinnäkin siinä esitetään, että ravintoarvotiedot olisivat pakollisia, kun vastaavasti direktiivin 90/496/ETY mukaan kyseiset tiedot ovat vapaaehtoisia. Toiseksi ehdotetussa asetuksessa säädetään, että seuraavien tietojen ilmoittaminen on pakollista: energiasisältö, rasva, tyydyttyneet rasvat, hiilihydraatit, sokerit ja suola. Kolmanneksi kyseisten aineiden määrän ohella on ilmoitettava myös niiden prosentiosuudet suositeltavista päiväannoksista. Näin kuluttajia pyritään opastamaan siinä, mikä on asianmukainen määrä, jonka he voivat kuluttaa tasapainoisen ruokavalion puitteissa. Lisäksi ehdotuksessa veloitetaan esittämään kyseiset tiedot pakkauksen pääasiallisessa nähtävissä olevassa kentässä tiettyyn järjestykseen ryhmiteltynä.

3.4.4 Kun otetaan huomioon jo nykyisin etiketeissä olevien pakollisten tietojen määrä, on arvioitava hyvin tarkkaan, mitkä ravintoarvotiedot ovat kuluttajille hyödyllisiä. Siirtyminen ravintoarvotietojen vapaaehtoisesta merkinnästä pakolliseen merkintään on jo sinänsä mittava muutos monille maatalous- ja elintarvikealan pk-yrityksille. Pakollisuus voitaisiin siis rajoittaa koskemaan niitä tietoja, joiden ilmoittamista suositellaan nykyisin vapaaehtois pohjalta eli energiasisällön, proteiinien, hiilihydraattien ja rasvojen määrää.

3.4.5 Komission ehdottaman ravintoarvomerkintämallin keskeisenä etuna on, että se tarjoaa tietoja (suositeltavat päivään-

nokset), jotka ohjaavat kuluttajia, kuinka tuotteen tulee olla osa toivottua ruokavaliota. Merkintämallissa tuotetta ei luonnehdita sellaisenaan, vaan ruokavalion puitteissa, kuten ravitsemusasiantuntijat suosittelevat.

3.5 Elintarvikkeen pakollisten alkuperämaatiетоjen täydentäminen

3.5.1 Jo nykyisessä lainsäädännössä vaaditaan, että elintarvikkeissa tulee ilmoittaa alkuperämaa, mikäli asiasta voisi syntyä kuluttajille sekaannusta.

3.5.2 ETSK katsoo, että alkuperän ilmoittaminen vastaa kuluttajien vaatimuksia ja että lisäksi se parantaa osaltaan tehokkaasti markkinoiden avoimuutta ja tukee maatalousalan ja maaseudun tulevaa kehitystä kaikkialla EU:ssa. Suoran yhteyden luominen elintarvikkeiden tuotantoalueeseen ja niiden tuotantomenetelmien ilmoittaminen on eurooppalaisen kehitysmallin keskeisiä perustekijöitä. Malli perustuu sellaisten sääntöjen kunnioittamiseen, joiden tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja ympäristön turvallisuus, eläinten hyvinvointi ja kansanterveyden normien asianmukaisuus.

3.5.3 Näin ollen kaikkien jalostamattomien tai ensiasteen jalostuksesta saatavien maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden alkuperän ilmoittaminen tulee tehdä pakolliseksi. Toisen jalostusasteen tuotteiden osalta on arvioitava tapauskohtaisesti, täytyykö lopputuotteen valmistuksessa käytettyjen tärkeimpien maatalouden raaka-aineiden alkuperä ilmoittaa.

Bryssel 18. syyskuuta 2008

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Dimitris DIMITRIADIS